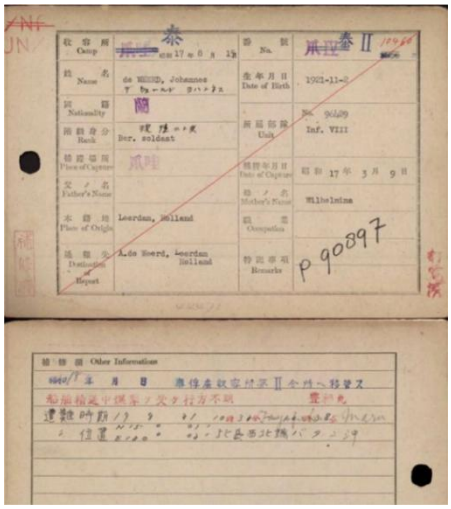
Johannes de Weerd

Johannes de Weerd is geboren 2 november 1921 te Leerdam. Hij was de zoon van Pieter Cornelis de Weerd en Anna Willemijntje van Zomeren.

Hij was lid van de Oud Padvinders Vereniging en woonde vlak voor zijn vertrek nog in Leerdam. Op 5 december 1939 verbond hij zich *voor den Overzeeschen militairen dienst zowel in als buiten Europa voor vijf jaren*. Hij vertrok op 6 maart 1940 vanuit Genua met de M.S. Indrapoera naar Nederlands Indië.

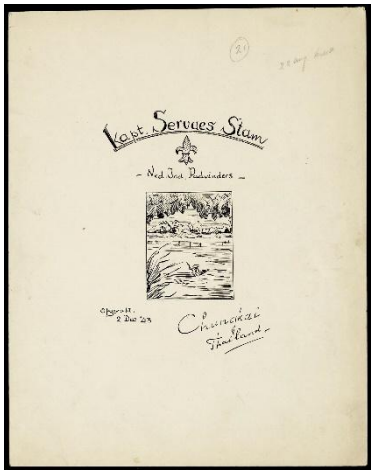
Tijdens de mobilisatie was hij beroepssoldaat bij de Infanterie. Hij werd krijgsgevangen genomen en geïnterneerd in diverse kampen op Java. Op 25 januari 1943 vertrok hij met de Tacoma Maru met 2000 krijgsgevangenen (allen Nederlanders) uit Tandjong Priok (haven van Batavia) naar Singapore. De mannen waren deels afkomstig uit het kamp Patekoan in Batavia. Dit transport werd aangeduid als Java Party 10, het 10e krijgsgevangenentransport dat van Java vertrok. Drie dagen later kwam het schip aan in Singapore; de krijgs-gevangenen werden overgebracht naar het Changi-kamp. Later gingen ze per trein naar Ban Pong aan het beginpunt van de Birmaspoorweg.

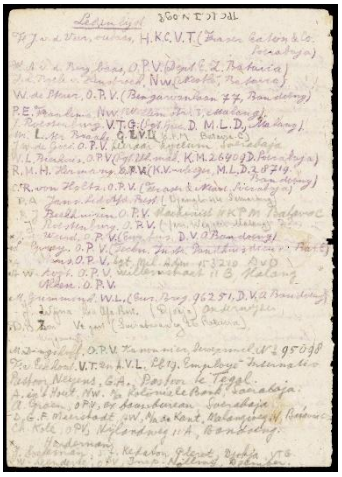
De Birma-Siamspoorweg, Birmaspoorweg of Dodenspoorlijn was een spoorlijn van 415 km tussen Non Pladuk in Thailand (Siam) en Thanbyuzayat in Myanmar (Birma). De spoorlijn was voor de Japanse bezetters nodig om een directe verbinding naar de kust van Birma te creëren, zodat Japanse schepen niet meer om het hele schiereiland hoefden te varen.

Het werk aan de spoorlijn begon op 16 september 1942 en werd 16 maanden later voltooid. Er werd gebruikt van oude spoorlijnen die onder andere op Java en andere bezette gebieden in Zuidoost Azië ontmanteld werden. De Japanners maakte gebruik van krijgsgevangenen en burgers om de spoorlijn aan te leggen. Er werd aan de beide uiteinden van de spoorlijn in Thailand en in Birma begonnen met werken. Alle krijgsgevangenen werden in groepen onder de kampen verdeeld die naast de rivieren Khwae Yai en Khwae Noi waren geplaatst. Als een traject klaar was, ging een groep naar een volgend werkkamp om aan een volgende traject te werken. In de zomer van 1943 werd de zogeheten ‘Speedo-tijd’ door de Japanners ingevoerd. De dwangarbeiders moesten zich dubbel inspannen om het spoor af te krijgen. De dwangarbeiders ontmoeten elkaar in oktober 1943 in Konkuita.

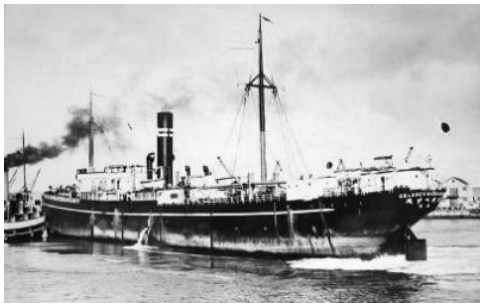
Tijdens de aanleg stierven per dag gemiddeld 75 arbeiders.15 000 krijgsgevangenen stierven aan uitputting, ziekte en ondervoeding (7000 Britten, 4500 Australiërs, 130 Amerikanen en 3000 Nederlanders). Daarnaast stierven ongeveer 100 000 Thaise en Indonesische romoesja's en Birmaanse en Maleisische dwangarbeiders bij de aanleg.

Na de voltooiing van de spoorweg in december 1943 bestond het werk uit onderhoud en reparatie van schade door geallieerde bommenwerpers. Ook moest er bijvoorbeeld hout gekapt worden om de stoomtreinen te laten rijden. De werkkampen lagen vaak naast vitale punten van de spoorweg, waardoor bombardementen ook veel slachtoffers en gewonden onder de dwangarbeiders maakten. Op een aantal plekken werden ook hospitaalkampen ingericht. Een deel van de krijgsgevangenen die gewerkt hadden aan de aanleg, werden als dwangarbeider naar Japan verscheept.

Johannes kwam terecht in het krijgsgevangenkamp in Chungkai. Kamp Chungkai lag 57 km van Non Pladuk, aan de samenvloeiing van de twee grote rivieren, de Mae Khlaung en de Khwae Noi. Hier werd gewerkt aan twee bruggen over de rivier de Kwai. Het kamp werd later een groot hospitaalkamp met heel veel zieken, die terugkwamen van de hoger gelegen werkkampen langs de spoorlijn. Het was tevens een doorgangskamp voor mannen, die op weg waren naar de hoger gelegen werkkampen. Chungkai werd geopend in november 1942 en bleef in bedrijf tot het in juni 1945 werd gesloten. Tijdens zijn krijgsgevangenschap was hij daar aanwezig bij de oprichting van de Kapitein Servaes Stam op 2 december 1943. Veel scouts uit Java vonden elkaar daar weer. Deze stam heeft bestaan tot mei 1944.

Op 4 juli 1944 vertrok hij vanuit Singapore aan boord van de Hofuku Maru met als bestemming Japan. Aan boord waren de scouts Marinus Grimminck, Hendrik Hardeman en Johannes de Weerd. Het schip was onderdeel van een konvooi dat van Singapore naar Miri (Borneo) ging. In de vrachtschepen werden meer dan 5000 krijgsgevangenen vervoerd. Door motorproblemen belandde de Hofuku Maru op 19 juli 1944 in Manilla. Tijdens het twee maanden durende verblijf waarbij de motoren werden gerepareerd, bleven de gevangen aan boord. De omstandigheden waren beestachtig en diverse mannen kwamen om door ziekte en gebrek aan eten en drinken. Op 20 september voer het schip weer uit in konvooi richting Japan. Aan boord van de Hofuku Maru waren 1289 Nederlandse en Britse krijgsgevangenen. Op 21 september 1944 werden - vermoedelijk - alle schepen van het konvooi ten westen van het eiland Luzon door Amerikaanse bommenwerpers tot zinken gebracht. Volgens de bronnen kreeg de Hofuku Maru 2 voltreffers waardoor het in twee minuten zonk. 1047 van hen overleefden dit niet.

Johannes kreeg een zeemansgraf. Zijn naam staat op het Oorlogsmonument in Leerdam.

Meer informatie

Johannes de Weerd (oorlogsgravenstichting.nl)
Japanse interneringskaarten, Surname: Weerd (デ・ウェールド) | Nationaal Archief
Stamboekkaart / Nationaal Archief
Johannes de Weerd - Ons Land
Java Party 12 (japansekrijgsgevangenkampen.nl)
Tacoma Maru 2.htm
databankzeelandwo2 (oorlogsslachtofferszeeland.nl)
Kapt. Servaes Stam Ned. Ind. Padvinders opgericht 2 Dec'43 Chungkai Thailand' - Het Geheugen (delpher.nl)
Birma-Siam-spoorweg - Wikipedia
De Birma-spoorlijn - Spoorlijn van de dood | Historiek
Birma-Siam Spoorweg - SHBSS
Hofuku Maru
Japans vrachtschip, de Hofuku Maru, met Nederlandse krijgsgevangenen ontdekt | Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op http://vrijheid.scouting.nl voor meer informatie en alle andere verhalen.